

УДК 347.78.01

Швець Г. О., к. філол. н., доцент
Пузій В. П., магістр,
ДВНЗ «Приазовський державний
технічний університет»

ДО ПИТАННЯ ПРО МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮЮЧОЇ ПОЛІТИКИ ОХОРОНИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ

Швець Г. О., Пузій В. П. До питання про механізми регулюючої політики охорони авторського права і суміжних прав. Розглянуто питання щодо механізму охорони авторських прав і суміжних прав.

Швец Г. А., Пузий В. П. К вопросу о механизмах регулирующей политики охраны авторского права и смежных прав. Рассмотрены вопросы, касающиеся механизма охраны авторских прав и смежных прав.

Shets G., Puziy V. On the Question of the Mechanisms Governing the Policy of Protection of Copyright and Neighboring Rights. The questions concerning, the mechanism of protection of copyright and neighboring rights.

Постановка проблеми. Українське законодавство щодо охорони авторського і суміжних прав, розроблене з урахуванням вимог міжнародних конвенцій, відповідає їх принципам та є адаптоване до вимог ринкової економіки. Але, не дивлячись на це, проблемним залишається виконання ним охоронної та превентивної функцій на етапі переходу до ринкових відносин. Через це зросла кількість правопорушень у сфері інтелектуальної власності, що стали причиною виникнення конфліктів між власниками майнових прав, виробниками фонограм, суб'єктами шоу-бізнесу і навіть між державами. Причиною конфліктів є: економічні війни, запровадження санкцій, скорочення програм співробітництва, зменшення розмірів інвестицій тощо. Таким чином, актуальність дослідження полягає у необхідності забезпечення міжнародних зобов'язань України, що є неможливим без приведення національного законодавства у відповідність до міжнародного законодавства та без ефективної діяльності держави в особі її органів щодо запобігання правопорушенням у сфері інтелектуальної власності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У цьому контексті можна відмітити відомі роботи Бондаренко С.В., Дроб'язко Р.В., Д'яченко О.В., Жарова В.О.

Мета статті - виявити сутність авторського права і суміжних прав як об'єктів правової охорони.

Викладання основного матеріалу. Регулювання відносин захисту суб'єктів авторського права та суміжних прав є складовою державної політики на макро- і мікро рівнях, що зумовлено необхідністю раціонального використання інтелектуального потенціалу країни, створенням ефективної системи захисту прав суб'єктів, що є неможливим без прийняття низки управлінських рішень щодо припинення порушень у сфері авторського права і суміжних прав, адаптації економіки і системи управління до нових економічних умов проведення структурних змін у сфері інтелектуальної власності взагалі і авторського права зокрема [1, С. 56]. Із зміною системи адміністративно-правового управління формується принципово новий вид державного впливу на суспільні процеси за допомогою непрямих методів. Для такого впливу характерним є загальнонормативне правове регулювання, застосування засобів офіційного визнання суб'єктів відносин і окреслення їх загального правового статусу, введення реєстраційних

процедур, визначення порядку реалізації особою свого права, встановлення оподаткування, контролю, введення державної підтримки тощо.

Довгий час ці процеси протікали повільно, що відобразилось на стані правопорядку у цій сфері. З прийняттям Верховною Радою України 11 липня 2001 р. Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про авторське право і суміжні права" [2] зроблено новий крок в регулюванні цих відносин. Що ж нового у прийнятому Законі в порівнянні із Законом України "Про авторське право і суміжні права" від 23.12.1993 р.? Перш за все, цей закон став більш об'ємним, його доповнено новими статтями. Введено нову статтю 4 - "Повноваження Установи у сфері охорони авторського права і суміжних прав". Як зазначається у Законі, Установа - центральний орган виконавчої влади у сфері інтелектуальної власності - забезпечує реалізацію державної політики у сфері охорони авторського права і суміжних прав, здійснює свої повноваження у межах, що передбачені законом, і виконує такі функції:

- реалізує моніторинг застосування і дотримання національного законодавства і міжнародних договорів у сфері авторського права і суміжних прав;
- веде облік організацій колективного управління після їх реєстрації;
- здійснює нагляд за діяльністю цих організацій і надає їм методичну допомогу;
- здійснює контроль за виконанням цього Закону у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;
- здійснює посередництво у переговорах і при вирішенні конфліктів між організаціями колективного управління, а також між зазначеними організаціями і суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав;
- організує розробку нормативів і розрахункових таблиць щодо розміру мінімальної винагороди та її розподілу між авторами і іншими суб'єктами авторського права та (або) суміжних прав і подає їх для затвердження Кабінету Міністрів України;
- Установа забезпечує відтворювачів, імпортерів і експортерів примірників аудіовізуальних творів, фонограм (відеограм) контрольними марками відповідно до Закону України "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів і фонограм" [3];
- веде Єдиний реєстр одержувачів контрольних марок;
- організує приймання і розгляд заявок на державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури та мистецтва, а також на реєстрацію договорів, які стосуються прав авторів на твори, і здійснення їх реєстрації;
- забезпечує складання і періодичне видання каталогів усіх державних реєстрацій авторського права;
- здійснює публікацію офіційного бюлетеня з питань охорони авторського права і суміжних прав;
- представляє інтереси України з питань охорони авторського права і суміжних прав у міжнародних організаціях відповідно до чинного законодавства;
- доручає закладам, які входять до державної системи правової охорони інтелектуальної власності, відповідно до їх спеціалізації, виконувати окремі завдання, що визначені цим Законом, Положенням про Установу, іншими нормативно-правовими актами у сфері правової охорони інтелектуальної власності;
- виконує інші функції відповідно до Положення про Установу.

У розділі III Закону ("Суміжні права") визначено новий порядок розподілу зібраних коштів між авторами, виконавцями та виробниками фонограм (відеограм). Статтею 42 Закону передбачено розподіл цих коштів у таких пропорціях: авторам - 50 відсотків, виконавцям - 25 відсотків і виробникам фонограм (відеограм) - 25 відсотків. У статті 43 ("Використання фонограм і відеограм, опублікованих з комерційною метою") новим у порівнянні з попередньою редакцією Закону є порядок розподілу зібраної винагороди між виконавцями (50 відсотків) та виробниками фонограм (відеограм) - 50 відсотків. Як видно,

такі зміни мають на меті істотно вплинути на якість творчої продукції в Україні, яка нині залишає бажати кращого.

Значно розширені і більш конкретизовані повноваження судді у справах про порушення авторських прав та суміжних прав. Так, він може винести ухвалу про заборону відповідачеві, щодо якого є достатні підстави вважати його порушником авторського права і (або) суміжних прав.

У разі, якщо відповідач по справі порушення авторського права і (або) суміжних прав відмовляє у доступі до необхідної інформації чи не забезпечує її надання у встановлений строк, перешкоджає у здійсненні судових процедур, або з метою збереження відповідних доказів щодо інкримінованого порушення, особливо у випадку, коли будь-яке відстрочення може завдати шкоди особі, яка має авторське право і (або) суміжні права, або коли є очевидний ризик того, що доказ по справі буде знищено, тоді суд або суддя одноособово мають право за заявою зацікавленої особи застосувати тимчасові заходи до пред'явлення позову або до початку розгляду справи за участю іншої сторони (відповідача) шляхом: винесення ухвали про огляд приміщень, в яких, як припускається, відбуваються дії, пов'язані з порушенням авторського права і (або) суміжних прав; накладення арешту і вилучення всіх примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), записаних виконань, фонограм, відеограм, програм мовлення, щодо яких є дані про їх контрафактність, технічних засобів захисту, а також матеріалів і обладнання, що використовуються для їх виготовлення і відтворення; накладення арешту і вилучення рахунків та інших документів, які можуть бути доказом вчинення дій, що порушують або створюють загрозу порушення (чи підтверджують наміри вчинення порушення) авторського права і (або) суміжних прав.

Очевидним є те, що внесені зміни є досить істотними, хоча і не вирішують всіх проблем захисту інтелектуальних прав. Законодавець підсилив охорону авторського та суміжних прав, але така охорона потребує подальшого уточнення напрямків розвитку і узгодженості з багатьма нормативними актами. У зв'язку із вищезазначеним, необхідними є наступні заходи: внесення пропозицій щодо змін до Закону України "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм" [3], Постанов Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2000р. № 1555 "Про затвердження положень з питань розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм" [4], від 18 липня 1995р. № 532 "Про державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва" [5], від 18 листопада 1994р. № 784, "Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літератури і мистецтва"[6]; внесення змін до Кримінального кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також до Митного кодексу України, що надасть можливість ефективніше здійснювати захист у сфері авторського права і суміжних прав; внесення пропозицій щодо проекту Постанови Кабінету Міністрів України "Про мінімальні ставки авторської винагороди за створення та видання творів науки, літератури і мистецтва".

Загальне спрямування змін та доповнень до чинного законодавства чи прийняття нових нормативних актів залежить від прийнятої концепції права інтелектуальної власності. Саме концептуальний підхід до визначення природи цього права, об'єктів його правової охорони, прав та юридичних обов'язків суб'єктів зазначених правовідносин підвищить ефективність механізму їх правового регулювання. Одночасно це вимагає перегляду обсягу компетенції уповноважених державних органів щодо здійснення управлінських повноважень в зазначеній сфері правовідносин. Серед засобів впливу на учасників суспільних відносин є і юридична, у тому числі й адміністративна відповідальність.

Тому, як науковий, так і практичний інтерес представляє аналіз концепцій права інтелектуальної власності. В результаті аналізу відомих концепцій права інтелектуальної власності можна виявити об'єкт правової охорони, його прояви на загальному, спеціальному та безпосередньому рівні, особливості правового статусу суб'єктів, у тому

числі доцільність, межі, форми і способи втручання держави в особі уповноважених органів в діяльність суб'єктів господарської та іншої діяльності у сфері авторського права та суміжних прав, що надасть змогу сформулювати власне розуміння інституту відповідальності за порушення авторських прав і суміжних прав в загальній системі публічної охорони інтелектуальної власності.

Одним із документів, спрямованих на забезпечення реалізації нововведень, що містяться в Законі України "Про внесення змін до Закону України "Про авторське право і суміжні права" є Постанова Кабінету Міністрів України від 17 травня 2002 р. № 674 "Про затвердження "Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності". Ця постанова започаткувала нормативну базу для запровадження нової посади - державного інспектора з питань інтелектуальної власності і визначила його правовий статус.

Державний інспектор з питань інтелектуальної власності відповідно до покладених на нього завдань:

1) здійснює систематичний державний контроль за виконанням вимог Закону України "Про авторське право і суміжні права", а також Закону України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування";

2) вживає заходів для припинення незаконного обігу (в тому числі вилучення з обігу) контрафактних примірників творів, фонограм, відеограм, а також дисків для лазерних систем зчитування, вироблених чи імпортованих з порушенням вимог законодавства, а також обладнання і сировини для їх виробництва;

3) перевіряє дотримання виробниками, експортерами та імпортерами дисків авторського права і суміжних прав, застосування спеціального ідентифікаційного коду, інших вимог законодавства;

4) у встановленому порядку подає суб'єкту господарювання за результатами проведених перевірок обов'язкові для виконання рішення про усунення виявлених порушень у сфері виробництва, експорту, імпорту дисків;

5) застосовує спеціальні заходи (в межах наданих повноважень) щодо суб'єктів господарювання у разі порушення ними законодавства про виробництво дисків;

6) виконує інші функції, що впливають з покладених на нього завдань [7].

Державний інспектор з питань інтелектуальної власності може застосовувати заходи адміністративного примусу, наприклад вилучати і затримувати на необхідний термін будь-які диски або матриці, які, на думку державного інспектора, могли бути вироблені або відтворені з порушеннями вимог законодавства, якщо державний інспектор має обґрунтовані підстави підозрювати вчинення порушення прав на товарний знак, авторського права або суміжних прав. Зазначимо, що таке повноваження може сприяти вчиненню провокації відносно державного інспектора, так, як при сучасних технологіях легко змоделювати ситуацію у якій державний інспектор допустить перевищення своїх повноважень. Тому він просто повинен бути надзвичайно обережним при застосуванні вилучення, і по суті перестраховуватися. У іншому разі це неминуче призведе до перевищення повноважень із всіма витікаючими наслідками.

Висновки. Таким чином, в Україні посилено адміністративно-правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності. Але крім методу регулювання, засобів запобігання та припинення правопорушень важливо наділити державні органи та їх посадових осіб більш інтенсивними та дієвими засобами впливу на порушників - стягненнями.

Список використаних джерел:

1. Святоцький О. Інтелектуальна власність. Крок до науки // Інтелектуальний капітал. - 2002. - № 1. - С. 9.
2. Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 10. - Ст.62.

3. Закон України "Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм" // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - № 24. - Ст. 183.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2000р. № 1555 "Про затвердження положень з питань розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм".

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 1995р. № 532 "Про державну реєстрацію прав автора на твори науки, літератури і мистецтва".

6. Постанова Кабінету Міністрів України 18 листопада 1994р. № 784 «Про мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів літератури і мистецтва».

7. Положення про державного інспектора з питань інтелектуальної власності затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 травня 2002 р. № 674 // Урядовий кур'єр. - 2002. - № 111.

Ключові слова: інтелектуальна власність, авторське право, суміжні права, правова охорона

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, авторское право, смежные права, правовая охрана

Key words: intellectual property, copyright, neighboring rights, legal protection

УДК 323.001.895 (477.62)

Швець Г. О., к. філол. н., доцент
ДВНЗ «Приазовський державний
технічний університет»

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Швець Г. О. Державне регулювання інноваційної діяльності та трансферу технологій в Україні. Розглянуті питання щодо проблем розвитку інноваційної діяльності та трансферу технологій в Україні.

Швец Г. А. Государственное регулирование инновационной деятельности и трансфера технологий в Украине. Рассмотрены вопросы, касающиеся проблем развития инновационной деятельности в Украине.

Svets G. State Regulation of Innovation and Technology Transfer in the Ukraine. The questions relating to issues of innovation activity in Ukraine.

Постановка проблеми. Новітні технології на сучасному етапі розвитку економіки стають головним засобом збереження конкурентоспроможності і невід'ємною частиною підприємницької діяльності. Управління технологічними інноваціями здійснюється паралельно з управлінням діючим традиційним виробництвом.

На сучасному етапі зростає проблема трансферу результатів науково-дослідних дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) і визначається тим, що державні лабораторії, галузеві інститути й університети всього світу все більше непокоїть прикладне технологічне використання результатів своїх досліджень. Сама по собі проблема передачі технологій залишається новим явищем в багатьох галузях промисловості, а особливо гостро і актуально стоїть питання захисту об'єктів інтелектуальної власності в процесі трансферу технологій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасний світовий досвід репрезентує